

מדת בדת

לע"נ הרה"ג ר' אהרן בן ר'

נתנאל וינר זצוק"ל
הערות
והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 349 פרשת שמיני תשע"ט

חולין קכב-קכח

שיעור חזק חיוני בדרך קצרה

לרבות עור בית הברית אם חשב חוץ למקומו פסול ואין בו כרת, ואם חשב חוץ לזמנו פסול ויש בו כרת.

רב מפרש עור בית הפרסות בפרסה ממש, ור' חנינא מפרש שהוא הארכובה שנמכרת עם הראש שחותרים אותה בעת הפשטת הבהמה.

שנו בברייתא שמהפסוק שנאמר בשרצים הטמאים מרבים שעורתיהם כבשרם, ואין לומר שכל השרצים עורם כבשר שכתוב אלה, אך קשה הרי אלה כתוב על כולם ואמר רב שכשכתוב למיניהו זה מפסיק בענין, אך קשה מדוע לא מחשיבים גם תנשמת ורב שמואל בר יצחק מבאר שרב הוא תנא ואכן הוא שנה תנשמת, אך קשה שהתנא לא שנה במשנה תנשמת ומבאר רב ששת בר רב אידי שהתנא שלנו סובר כר' יהודה שלא למד מהפסוק אלא מסברא שאין ממשות בעורם בגלל רכותו ולכן הוא כבשר, והם חולקים בעור של לטאה שלת"ק הוא לא כבשר ולר' יהודה זה רך כבשר.

המשנה אומרת שאם הלך בהם כדי עבודה הם טהורים ומשמע שאם לא הלך בהם הם טמאים, וקשה שר' חייא שנה שאם עשה טלאי מאוזן חמור בקופתו היא טהורה ומשמע גם כשלא הלך בה, ויש לומר שגם אם טלאה היא טהורה רק אם הלך בה.

רב הונא אומר בשם ר' ינאי ששיעור כדי עיבוד הוא הילוך ד' מיל, ור' אבהו אמר בשם ר"ל שלחפש כלים טהורים כדי לגבל עיסה ולחפש מים לנטילת ידיים לתפלה ולאכילה השיעור הוא ד' מיל, ור"נ בר יצחק אומר

דף קכג שלא ר' אבהו אמר את זה בשם ר"ל אלא איבו אמר והוא אמר ד' דברים ואחד מהם שיעור כדי עבודה של משנתנינו, ואמר ר' יוסי בר' חנינא ששיעור ד' מיל הוא רק בהולך לפניו אך ללכת לאחוריו אפילו מיל אינו חוזר, ורב אחא בר יעקב אמר שמשמע שמיל אינו חוזר אך פחות ממיל חוזר.

שנו בברייתא שגדוד חיל של עכו"ם שעובר ממקום למקום ונכנס לבית הוא טמא שאין לגיון שאינו הולך עם כמה קרקפות ואין לתמוה על כך שהרי עור ראשו של ר' ישמעאל בן אלישע מונח בראשי מלכים.

משנה המפשיט עור בהמה או חיה טהורה או טמאה דקה וגסה כדי לעשות שטיח כדי אחיזה נעשה חיבור יד להוציא טומאה, ואם עושה מזה חמת שיעורו כדי שיפשיט את החזה מי שמפשיט בשלמות דרך הרגל כל העור הוא חיבור לטומאה להטמא ולטמא, לר' יוחנן בן נורי עור שעל הצואר אינו חיבור ולחכמים הוא נחשב חיבור עד שיפשיט את כולו. **גמרא** אם הפשיט יותר מכדי אחיזה לרב טהור כל המופשט ולר' אסי טפח הסמוך לבשר טמא, ויש להקשות ששינוי שהמפשיט כשיעור הזה מכאן ואילך הנוגע במופשט טהור ומשמע אפילו בטפח הסמוך לבשר, ויש לדחות שטהור מלבד טפח הסמוך לבשר, ויש להוכיח ממה ששינוי שיעור שכנגד הבשר טמא ומשמע שבטפח הסמוך לבשר העור טהור, ויש לומר שהתנא קורא לטפח הסמוך לבשר עור שכנגד הבשר, ויש להוכיח ממה ששינוי שהמפשיט בהמה חיה טהורה וטמאה דקה וגסה לשטיח שיעורו כדי אחיזה וטפח הסמוך לבשר טהור, ויש לומר שמדובר בטפח ראשון שמפשיטו.

שינוי שכדי אחיזה הוא טפח ויש ברייתא שזה טפחים ואביי מבאר שמה שכתוב טפח הכוונה טפח כפול וכן שינוי כמה כדי אחיזה טפח כפול.

שינוי בכלים שאם התחיל לקרוע בטלית כיוון שנקרע רובו שוב אינו חיבור והיא טהורה, ואמר ר' ינ בשם רבה בר אבוה שזה מדובר בטלית שהיא טבולת יום שמתוך שהוא לא חס עליה והוא הטביל אותה א"כ הוא לא חס וקורע את רובה, אך בטלית שאינה טבולת יום היא טמאה שיש לגזור שמה לא יקרע את רובה, ורבה אומר על כך שתי תשובות א. שיכולים לומר שטבילה מועילה ביומה, **עמוד ב ב**. ועוד שלדעת ר"א בן ר"ש שבעולת עוף צריך רוב שני סימנים נגזור שמה לא יעשה רוב שנים, ורב יוסף אומר שאין לחשוש שיאמרו שטבילה מועילה ביומה כי הקרע מוכיח

דף קכב רב הונא אומר שהעור מבטל חצאי זיתים של בשר שעליו, לכאורה לדעת ר' ישמעאל עור לא מבטל ולר"ע זה פשוט שהרי הוא סובר שהעור מבטל, ויש לומר שרב הונא דיבר לדעת ר' ישמעאל והוא אמר שיעור לא מבטל רק את מה שנפלט ע"י חיה אך אם נפלט בסכין העור מבטלו, ויש להוכיח מדברי ר' יהודה במשנה שאם יש אלל מכונס כזית במקום אחד לא חייבים עליו ורב הונא ביאר שדוקא כשכנסו וזה מוכן רק אם נפלט בסכין לר' ישמעאל אינו בטל א"כ רב הונא דיבר לדעת ר' ישמעאל אך אם נאמר שגם נפלט בסכין אינו בטל קשה לדעת מי דיבר רב הונא, ויש לומר שאף אם נפלט ע"י סכין אינו בטל לר' ישמעאל ורב הונא דיבר לדעת ר"ע והחידוש הוא שלא נאמר שר"ע דיבר רק בנפלט ע"י סכין אך אם נפלט ע"י חיה הוא לא בטל, קמ"ל שטעמו של ר"ע הוא שהעור מבטל ואין חילוק בין נפלט ע"י סכין או ע"י חיה, וכך כתוב בסיפא שר"ע מטהר בעור כי העור מבטלם.

משנה באלו עורותיהם כבשרם: עור האדם ועור חזיר של ישוב, ור' יהודה אומר שגם עור חזיר הבר, וכן עור של חטוטרט של הגמל הרכה, ועור הראש של עגל רך, ועור הפרסות, ועור בית הברשת, ועור השליל, ועור שתחת האליה, ועור האנקה והכח והלטאה והחומט, ור' יהודה אומר שהלטאה כחולדה, ובכולם אם עיבד והלך כדי עבודה טהורים חוץ מעור האדם ור' יוחנן בן נורי אומר שלשמונה שרצים יש עורות ואינו כבשר. **גמרא** עולא אומר שמדאורייתא עור אדם טהור וגזרו בו טומאה שמא יעשה אדם שטיחים מעורות אביו ואמו, ויש ששנו את דברי עולא על הסיפא שאם עיבד או הלך בכולם כדי עבודה הם טהורים חוץ מעור אדם, ואמר עולא שמדאורייתא עור אדם שעבדו הוא טהור וגזרו בו טומאה שמא יעשה אדם שטיחים מעורות אביו ואמו, מי ששנה את דברי עולא על הרישא כ"ש על הסיפא כשעבדם ומי שהביא את דברי עולא על הסיפא שעבדם אך ברישא הטומאה היא מהתורה.

ר' יהודה ות"ק נחלקו בעור חזיר הבר שלת"ק הוא קשה ולר' יהודה הוא גם נקרא רך.

עולא מבאר בשם ריב"ל שגמל הרכה מדובר שהגמל עדיין לא טען משא על גבו, ור' ירמיה מסתפק באופן שהגיע זמנו לטעון אך עדיין הוא לא טען, ואביי מסתפק באופן שלא הגיע זמנו לטעון והוא טען, ונשאר בתיקו, ור"ל שאל כמה שיעורו של גמל הרכה ור' ישמעאל בר אבא אמר לו שריב"ל אמר שהשיעור הוא כל עוד לא טען ואמר לו ר"ל שב כנגדי שאמרת דברי טעם, וכן ר' זירא שאל כמה שיעור גמל הרכה ואמר לו רבין בר חנינא בשם ריב"ל שהשיעור הוא כל עוד לא טען והוא חזר על דבריו אמר לו ר' זירא כבר אמרת פעם אחת ויש להתבונן את החילוק בין ר"ל שהיה מתקיפי א"י שהוא כיבד את ר' ישמעאל בר אבא, ואילו ר' זירא שהוא מחסידיי בבל לא כיבד את רבין.

עולא אומר ששיעור עגל הרך הוא כל עוד הוא בן שנתו, ור' יוחנן אומר כל עוד שהוא יונק והסתפקו אם לדעת עולא בן שנתו דוקא כשהוא יונק **עמוד ב** ור' יוחנן אמר לו כל עוד שהוא יונק גם אח"כ, או שעולא אמר בן שנתו בין כשהוא יונק ובין כשאינו יונק ור' יוחנן אמר לו בן שנתו בתנאי שהוא יונק, ויש להוכיח מדברי ר' יוחנן שאמר כל זמן שיונק ואם נאמר שלר' יוחנן צריך בן שנתו יש לכתוב והוא שיונק.

ר"ל שאל את ר' יוחנן אם עור ראש של עגל הרך מטמא אמר ר' יוחנן שאינו מטמא אמר לו הרי למדתנו במשנה אלו שעורותיהם כבשרם ועור ראש של עגל הרך, אמר לו ר' יוחנן אל תקניטני שאני שונה ממשנה זו היא דעת יחיד ששינוי שהשוחט עולה על מנת להקטיר כזית מעור שתחת האליה חוץ למקומו פסול ואין בו כרת ואם חשב חוץ לזמנו פסול ויש בו כרת ואלעזר בן יהודה איש אבולום אומר בשם ר' יעקב וכן אמר ר"ש בן יהודה איש כפר עיכום בשם ר"ש שבין עור פרסות ובין עור ראש של עגל הרך ובין עור שתחת האליה וכל מה שמנו חכמים שעורותיהם כבשרם

עליה שהוא הסיבה לטהרתה, ואין להקשות מדוע לא גזרו בעולת העוף כי הכהנים הם זריזים ולא גזרו בהם, ויש להוכיח ממה שכתוב במשנה שהמפשיט עור כדי אחיזה טמא משמע שיותר מכדי אחיזה טהור, ולכאורה קשה שנגזור שמא לא הפשיט אלא כדי אחיזה והוא נוגע בטומאה ומטהרים אותו, ויש לומר שאכן בטומאה דאורייתא יש לחשוש לכך אך המשנה מדברת בטומאה דרבנן, אך זה מובן בטמא בטהורה אך טהור בטמאה זה טומאה דאורייתא, ויש לומר שמדובר בטרפיפה ושייך בה טומאה כדברי אביו של שמואל שהשוחט טריפה במוקדשים היא מטמאה, ויש להוכיח מדברי ר' דוסתאי בן יהודה בשם ר"ש שהמפשיט בשרצים הוא חיבור עד שיפשיט את כולו ומשמע שבגמל אינו חיבור, ויש לומר שהדיוק הוא לא על גמל אלא שעור שעל הצואר אינו חיבור וכדעת ר' יוחנן בן גורי, ורב הונא אמר בשם ר"ש בן ר' יוסי שהמשנה בכליםאומרת שטלית שנקרעה אינה חיבור רק כשלא השאיר כדי מעפורת שהיא סודר, אך אם השאיר כדי מעפורת זה חיבור, ור"ל אומר שהמשנה דברה רק על טלית אך בעור הוא חזק שגם בנשאר מקצת שהוא חוזר לקדמותו בתפירה, ור' יוחנן אומר שגם עור הוא כטלית שהוא טהור ברובו, ור' יוחנן מוכיח ממה ששינוי שאם חשב על עור טמא מדרס לעשות ממנו רצועות וסנדלים לר' יהודה כשנתן בו אזמל הוא טהור וחכמים סוברים שהוא נטהר רק כשהוא מתמעט מה' טפחים, ומשמע שכשהוא מתמעט מה' טפחים הוא טהור ולא אומרים שהוא חוזר לקדמותו, ויש לומר שהוא מתחבר רק כשיש סדק אחד לאורך או לרוחב אך אם הוא מקצע דרך סביבותיו זה לא מתחבר כראוי, ור' ירמיה מוכיח ממשנתנו שמי שמפשיט לשטיח שיעורו כדי אחיזה משמע שיותר מכדי אחיזה טהור ולא אומרים שהוא מתחבר כראוי, ור' אבין מבאר שכשמפשיט הראשון הראשון הוא נפרש לגמרי ואין סופו לחזור להתחבר לבשר, ורב יוסף מקשה ממה ששינוי שלר' יוחנן בן גורי עור שעל הצואר אינו חיבור ולכאורה הרי עור מתחבר, אמר לו אבבי שיש להוכיח מחכמים שהוא חיבור ואבבי מבאר שחכמים ור' יוחנן בן גורי נחלקו בשומר שעשוי להתנתק מאליו שלרבנן הוא שומר ולר' יוחנן הוא לא שומר, ור' ירמיה מוכיח ממה ששינוי איך מטהרים תנור שנטמא שמחלק אותו לשלושה ואת הטפילה שהיא החומר שמחבר גורר עד הארץ,

דף קכד ור"מ אומר שאינו צריך לגרור אותו ולא עד הארץ אלא מספיק למעטו בפנים פחות מד' טפחים ומשמע שכשהוא ממעט בתוכו הוא טהור אף שניתן לחברו כראוי ורבא מקשה שיש להוכיח מת"ק שצריך לגרור את הטפילה עד הארץ מוכח שזה נחשב חיבור, אלא מבאר רבא שלכו"ע כיצד מטהרים תנור שנטמא שחולקן לשלושה וגורר את הטפילה עד לארץ ופחות מכך הוא יכול להתחבר כראוי, ומי שרוצה שתנורו לא יבא לידי טומאה יחלק לשלושה ויגרור את הטפילה עד לארץ, ולר"מ מספיק למעטו בפנים עד שלא יהיה בו ד' טפחים.

בדברי הברייתא שחולק את התנור לשלושה יש להקשות הרי שינוי בכלים שלר"מ תנור תחלתו ארבעה ושיריו אם נשבר צריך שישאר לפחות ארבעה ולחכמים רק בגדול צריך ארבעה אך בקטן משתגמר מלאכתו מספיק כל שהוא ושיריו ברובו, ואצל ר' ינאי פירשו שכל שהוא הכוונה טפח שהרי עושים תנורים בני טפח ומשמע שלר"מ פחות מד' טהור גם בנחלק לשנים ויש לומר שכשנחתך לרחבו שאינו עומד יפה כשאין בו ד' הוא טהור אך אם חתכו לגמרי כגיסטרא הוא טהור כשנחלק לשלושה.

יש לדקדק ששיירי תנור זה ברובו ומה ניתן לעשות ברוב טפח מבאר אבבי שרק בגדול שייריו ברובו, ומה שרבנן אמרו ארבעה מדובר בתנור השעה שאם אין רוב צריך לפחות ד' ובתנור שבעה מספיק רוב, ללישנא בתרא רב הונא אמר בשם ר' ישמעאל שאפילו אם השאיר כדי מעפורת היא מטמאה ואמר ר"ל שרק טלית בטלה בפחות משיעור מעפורת אך עור הוא חשוב ואינו בטל, ור' יוחנן סובר שגם עור אינו חשוב, והקשה ר' יוחנן ממה ששינוי שאם חשב על עור טמא מדרס לעשות ממנו רצועה וסנדלים לר' יהודה כשנתן בו אזמל הוא טהור ולחכמים הוא טמא עד שימעט אותו מה' טפחים ואם מיעטו הוא טהור ולא אומרים שהעור חשוב יותר, ויש לומר שמדובר שהוא צריך אותו למושב הזב ולכן אינו ראוי בפחות מה' טפחים.

משנה אם יש כזית בשר על עור מי שנוגע בציב שיוצא ממנו ובשערה שכנגדו הוא טמא ואם היו עליו שני חצאי זיתים לר' ישמעאל הוא מטמא רק במשא ולא במגע. ולר"ע אינו מטמא לא

במשא ולא במגע ור"ע מודה שאם תחב בקיסם שני חצאי זיתים והסיטם טמא, ור"ע טיהר רק בעור כי העור מבטלם. **גמרא** עולא אומר בשם ר' יוחנן שכזית שלם אינו בטל רק אם נפלט ע"י היה אך מה שנפלט ע"י סכין הוא בטל, ואמר לו ר"נ האם ר' יוחנן יטהר גם בכף מאזנים אמר לו כן אמר לו אפילו כשנעשה כנפה, אמר לו כן, אמר ר"נ בשבועה אפילו אם ר' יוחנן עצמו יאמר לי כך לא אשמע לו, וכשעלה רב אושעיא הוא אמר שמועה זו לר' אמי בשם עולא ומה שאמר ר"נ אמר לו ר' אמי וכי בגלל שר"נ הוא חתן בית הנשיא הוא מזלזל בשמועות של ר' יוחנן ולעתים ר' אמי שנה את דברי ר' יוחנן על הסיפא שאם היו שני חצאי זיתים על העור לר' ישמעאל מטמא במשא ולא במגע ולר"ע אינו מטמא גם במשא ועל זה אמר ר' יוחנן שזה רק בנפלט ע"י היה אך אם נפלט ע"י סכין הוא בטל, אמר לו רב אושעיא אתה שונה את זה על הסיפא אמר לו כן, ועולא אמר לכם את דברי ר' יוחנן על הרישא אמר לו כן, אמר ר' אמי בשבועה אפילו אם יהושע בן נון יאמר לי משמו לא אשמע לו, ורבין שנה את דברי ר' יוחנן על הרישא, ויש לבאר כדברי רב פפא **עמוד ב** שמדובר במרווד דק וקלוש שניתן לצרפו לכזית אך לא טורחים בכך.

בר פדא אומר שלר' ישמעאל אין טומאת משא בשני חצאי זיתים רק כשהיו מאחוריו אך אם הם מלפניו יתכן טומאת מגע כשיגע בהם בזה אחר זה ור' יוחנן סובר שלא מצטרף נגיעה אחר נגיעה ור' יוחנן הולך לשיטתו שהוא אמר שר' דוסא סובר כר' ישמעאל, ששינוי שכל המטמאים באהל שנחלקו והכניסם לבית ר' דוסא מטהר וחכמים מטמאים וכמו שלר' דוסא אין מצטרף מאהיל ואח"כ מאהיל כך אין נגיעה אחר נגיעה, ואם ר' דוסא כר' ישמעאל ממילא משמע שרבנן כר"ע אך אצלינו ר"ע מטהר גם במשא, יש לומר שר"ע טיהר רק בעור אך במקום אחר הוא מטמא כמו שהמשנה מסיימת שר"ע מודה שאם תחב קיסם והסיטם הוא טמא ורק בעור טיהר ר"ע כי העור מבטלם, ורב עוקבא בר חמא מקשה ממה ששינוי על הפסוק והנוגע בנבלתם שממעטים עור שיש עליו שני חצאי זיתים ולר' ישמעאל אין למעט משא שכתוב והנושא יטמא ור"ע סובר שכתוב נוגע ונושא שרק מה שבא לכלל מגע בא לכלל משא ומה שאינו יכול לבא למגע אינו מטמא במשא ואם נאמר כדברי בר פדא א"כ זה בא לכלל מגע לפניו, ורבא מבאר שר"ע סבר שמה שבא לכלל מגע בכל צד בא לכלל משא ומה שלא בא לכלל מגע בכל צד לא בא לכלל משא.

רב אויא סבא שאל את רבה בר רב הונא האמלר'ישמעאל קולית סתומה מטמאה במשא שהוא מודה לסברת ר"ע שרק מה לכלל מגע בא לכלל משא אלא שהוא סובר שבשני חצאים זה בא לכלל מגע לפניו וא"כ בקולית טהור גם לר' ישמעאל, או שהוא חלק על סברא זו ולא צריך בא לכלל מגע כדי לטמא במשא וא"כ קולית סתומה תטמא במשא, אמר לו ראה עורב הפורח והוא עבר לנושא אחר, אמר לו רבא בנו וכי זה לא רב אויא סבא מפומבדיתא שאמרת עליו שהוא אדם גדול, אמר לו רבה שאני זקוק היום לתוספת כח והוא שאל ממני דבר שצריך טעם.

עולא אומר שאם תחב שני חצאי זיתים בקיסם גם אם יוליך ויביא כל היום הוא טהור שהרי כתוב ונשא וקוראים ונושא וצריך נישא בבת אחת, ויש להקשות שר' ישמעאל טימא במשא בשני חצאי זיתי שעל העור והוא לא נישא בבת אחת, אמר רב פפא שמדובר כשהבשר מרווד ויש חיבור בין שני החצאים, וכן קשה מהסיפא שר"ע מודה שאם תחב שני חצאי זיתים בקיסם שהוא טמא ולכאורה זה לא נישא יחד, ויש לבאר שמדובר במרווד, ונחלקו בזה תנאים ששינוי שבין הנוגע בשני חצאים ובין המסיט טמא ור"א אומר שגם הנושא ולכאורה הנושא גם מסיט, ויש לומר שת"ק אמר שבין הנוגע ובין המסיט בלא נשיאה ור"א אומר שדוקא כשהוא נישא ומה שכתוב אף הכוונה שדוקא כשהוא נישא.

דף קכה משנה אם נגע בקולית המת או בקולית של מוקדשים פסולים שהם טמאים מדרבנן, טמא בין סתומים בין נקובים, אך בקולית נבילה ובקולית של השרץ אם הם סתומים הנוגע בהם טהור, ואם הם נקובים כל שהוא הנוגע טמא וגם הנושא שכתוב הנוגע והנושא מה שבא לכלל מגע בא לכלל משא ומה שלא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא. **גמרא** משמע רק נוגע ולא מאהיל ולכאורה אם יש כזית בשר יהיה גם טומאת אהל וא"כ מדובר שאין כזית בשר ולכאורה אם יש כזית מח הטומאה בוקעת ועולה אלא מדובר שאין כזית מח בפנים. אך קשה שאם המח בפנים

מעלה ארוכה לבשר מבחוץ א"כ יש כאן אבר שלם שמטמא באהל, ואמר רב יהודה בן ר' חייא שאכן מוכח מכאן שהמוח בפנים לא מעלה ארוכה מבחוץ, אך קשה שאם מדובר שאין כזית בשר א"כ מדוע במקדשים הוא מטמא, ועוד מדוע קולית השרץ והנבלה שנקבו מטמאים הרי אין בהם כזית, אך ניתן לומר שברישא מדובר שאין כזית ובסיפא מדובר שיש כזית והמשנה באה לחדש כמה ענינים, ברישא יש חידוש שהמח בפנים לא מעלה ארוכה מבחוץ, ובמקדשים יש חידוש ששימוש נותר כנותר עצמו כמו שאמר מרי בר אבוה בשם ר' יצחק שעצמות קדשים ששמשו נותר מטמאים את הידים כיון שנעשו בסיס לדבר האסור, ובסיפא יש חידוש שבנבלה אף שיש בה כזית היא מטמאה רק אם ניקבה ואם לא ניקבה אינה מטמאה, ואביי מבאר שבאמת המוח מבפנים לא מעלה ארוכה מבחוץ וכאן מדובר שהוא שף את הקולית שכבר אינה מעלה ארוכה, כמו שאמר ר"א שאם הוא שף את הקולית לארכה היא טמאה ואם לרחבה היא טהורה, והסימן לכך הוא דקל שכשמקלפים אותו לרחבו הוא מתיבש ואם הוא נקלף לארכו הוא לא מתיבש שהשרף עולה בו, ור' יוחנן אומר שבאמת מדובר שיש כזית והמח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ ומה שכתוב נוגע הכוונה שהוא מאהיל, אך קשה שאם כשהמח בפנים אינו מעלה ארוכה לבשר מבחוץ מדוע בסיפא בקולית נבלה וקולית השרץ טהורים כשלא ניקבו, ור' בנימין בר גידל מבאר בשם ר' יוחנן שמדובר שיש כזית בשר יבש שמתקשקש בחלל העצם ולגבי מת הטומאה בוקעת ועולה אך לגבי שרץ ונבילה זה מטמא רק אם נקבה, ואם לא טהור, ור' אבין ויש אומרים שר' יוסי בר אבין הוכיח ממה ששינוי שהנוגע בחצי זית והמאהיל על חצי זית או שחצי זית מאהיל עליו טמא וזה מובן רק אם נגיעה ואהל זה שם אחד אך אם זה שני שמות איך זה מצטרף הרי שינוי זה הכלל כל שהוא משם אחד מצטרף וטמא ואם זה שני שמות טהור, אך יש להקשות שאם זה שם אחד קשה מהסיפא עמוד ב ששינוי שהנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית הוא טהור ואם זה שם אחד מדוע הם לא מצטרפים וא"כ קשה מהרישא ור' זירא מבאר שמדובר בטומאה שהיא רצוצה בין שני מגדלים מעץ וביניהם אין פותח טפח והכל נחשב נגיעה, ור' יוסי הוא הסובר שמאהיל נקרא נוגע ששינוי שר' יוסי אומר שאם יש מלא התרווד רקב הוא מטמא במגע משא ואהל, ובמשא ואהל מובן כי כשהוא נושא או מאהיל על התרווד הוא מאהיל על הכל אך איך שייך שהוא נוגע בכל הרקב א"כ נוגע הוא מאהיל, אך קשה שכתוב מגע ואהל ומבאר אביי שלמטה מטפח זה אהל נגיעה ומעל הטפח זה אהל סתם, ור' אומר שגם למעלה מטפח זה אהל נגיעה, ואהל סתם הוא בהמשכה כשדבר אחר מאהיל עליו ועל הטומאה, ור' אבא מוכיח ממה ששינוי שר' יוסי אמר שחבלי מטה וסריגי חלונות חוצצים בפני הטומאה בין בית לעלייה והטומאה לא נכנסת לצד השני ואם פרסם על המת באויר מה שנוגע כנגד הנקב טמא ושלא כנגד הנקב טהור ואם מדובר למטה מטפח מדוע טהור שלא כנגד הנקב הרי זה כמו מת בכסותו שהוא מטמא אלא מדובר למעלה מטפח וזה נקרא נגיעה, ואביי דוחה שבאמת מדובר למטה מטפח וזה לא דומה למת בכסותו כי הבגד בטל למת אך חבלי המטה לא בטלים למת, אך קשה שזה כטומאה טמונה שהיא בוקעת ועולה, יש לומר שר' יוסי סובר שטומאה טמונה אינה בוקעת ששינוי שתיבת המגדל שיש בה פותח טפח אך ביציאתה אין פותח טפח אם יש טומאה בתוכה הבית טמא ואם הטומאה בבית מה שבתוכה טהור כי דרך הטומאה לצאת אך לא להכנס, ור' יוסי מטהר כי יכול להוציא את הטומאה לחצאים או לשרוף אותה במקומה, ובסיפא כתוב שאם העמידה בפתח ופתחה לחוץ והטומאה בתוכה הבית טהור ואם הטומאה בבית מה שבתוכה טהור,

דף קכו ושנו על כך שר' יוסי מטהר ולכאורה בסיפא גם לת"ק טהור אלא שר' יוסי דיבר ברישא שלת"ק כשהטומאה בתוכה הבית טמא כי דרך טומאה לצאת או שטומאה טמונה בוקעת, ואמר ר' יוסי שאין חסרון מצד שדרך הטומאה לצאת כי יכול להוציאה לחצאים ואין חסרון של טומאה טמונה כי טומאה טמונה לא בוקעת, אך קשה על דברי ר' יוסי ששינוי שאם כלב אכל בשר של מת והכלב מת והוא מוטל על אסקופא וצוארו בבית לר"מ אם יש בצוארו פותח טפח הוא מביא טומאה לבית ואם לא אינו מביא טומאה, ור' יוסי אומר שבדוקים את מקום הטומאה בגופו אם היא מהמשקוף ולפנים הבית טמא ואם לא

הבית טהור, ור"א אומר שאם פיו לפנים הבית טהור ואם פיו לחוץ הבית טמא כי דרך הטומאה לצאת דרך שוליו ור' יהודה בן בתירא אומר שבכל מקרה כשחלק מהכלב בבית הבית טמא, ולכאורה ר' יוסי דיבר גם במקרה שאין בצוארו פותח טפח ורואים שטומאה טמונה בוקעת, ומבאר רבא שהכוונה שבדוקים אם יש חלל במקום הטומאה ור' יוסי חולק בשני דברים והוא אומר לשיטת ר"מ שכשיש בצואר פותח טפח הוא מביא טומאה ואמר ר' יוסי שרק כשיש חלל במקום הטומאה, ומה שאמר ר"מ שכל הבית טמא סובר ר' יוסי שרק מכנגד המשקוף טמא ומכנגד המשקוף ולחוץ טהור, ורב אחא בר רבא שנה להדיא שר' יוסי אמר רואים את חלל הטומאה,

ר"ש הוא החולק על ר' יוסי עמוד ב ששינוי שר"ש אומר שיש שלש טומאות במת מלא תרווד רקב עצם כשעורה וגולל ודופק ויש שלש צורות של העברת טומאה מגע משא ואהל ובכל אחד יש שני צורות של העברת טומאה ואחד לא, מלא תרווד רקב מטמא במשא ואהל ולא במגע ומגע יש רק באחרים, עצם כשעורה מטמאה במגע ומשא ולא באהל וטומאת אהל יש באחרים, בגולל ודופק יש מגע ואהל אך לא משא וטומאת משא יש באחרים.

שנו בברייתא שמהפסוק בנבלתה ממעטים קולית סתומה ואין לרבות גם ניקבה שהרי כתוב הנוגע יטמא מה ששייך בו מגע נטמא ומה שאי אפשר לגעת טהור, ור' זירא הקשה לאביי שא"כ בהמה לא טמא בעורה שהרי יש בהמה הרבה נקבים, ורב פפא הקשה לרבא שכוליא עם החלב שלה לא טמא שהרי הרבה חוטים נמשכים ממנה.

רב אושעיא מסתפק באופן שחשב לנקבה ולא ניקב אותה האם כשחסר ניקוב זה נחשב כמחוסר מעשה ואינו נטמא או שזה לא כמחוסר מעשה, והוא פשט שכשחסר ניקוב זה לא כחסר במעשה.

משנה ביצת שרץ מרוקמת טהורה ואם ניקבה כל שהוא היא מטמאה, עכבר שחציו בשר וחציו אדמה מי שנוגע בבשר נטמא ממנו ואם נגע באדמה טהור, ר' יהודה סובר שגם הנוגע באדמה שכנגד הבשר הוא נטמא. **גמרא** שנו בברייתא שמהפסוק הטמאים מרבים ביצת שרץ וקולית שרץ ואין לרבות כשלא ריקמה כי כתוב השרץ והיינו שכבר רוקם ואין לרבות כשלא נקבו שהרי נאמר הנוגע יטמא מה שאפשר מגע נטמא ומה שאי אפשר במגע לא נטמא, ושיעור הנקב הוא כחוט השערה שניתן לגעת בשרץ עם חוט משערו.

ר' יהושע בן לוי אומר שעכבר שחציו אדמה מטמא רק אם השריץ על פני כולו ויש ששינוי את דברי ריב"ל על הסיפא שר' יהודה מטמא גם באדמה שכנגד הבשר וע"ז אמר ריב"ל שרק כשהשריץ על פני כולו, מי ששנה את דברי ריב"ל על הרישא כ"ש שבסיפא טמא רק בהשריץ על פני כולו, ומי ששנה על הסיפא יתכן שברישא יתכן שהנוגע בבשר טמא גם בלא השריץ.

שנו בברייתא שאף שנאמר עכבר אין לטמאות עכבר שבים ששמו עכבר וניתן ללמוד מהענין כמו שחולדה היא מין שגדל רק על הארץ כך בעכבר מדובר רק בגדל על הארץ וניתן ללמוד מצד השם שכמו שטימא בחולדה כל מה ששמו חולדה כך בעכבר מטמא מה ששמו עכבר אף של הים לכן למדו ממה שכתוב על הארץ, ואין לומר שכל עכבר יטמא רק כשהוא על הארץ ואם הוא ירד לים הוא לא יטמא,

דף קכז כי כתוב השרץ והיינו בכל מקום שהוא שורץ ואין ללמוד מהשריץ שרק מה שנוולד ולא מה שנוצר מאדמה כי הוא לא פרה ורבה והיינו לומדים מהדין שכמו שבחולדה טמא מה ששמו חולדה כך בעכבר מטמא מה ששמו עכבר אפילו בחציו האדמה, או שנלמד שכמו שחולדה מטמאה והיא פרה ורבה כך רק מה שהוא פרה ורבה למעט עכבר שחציו האדמה, ויש לומר שלומדים לרבות מבשרץ, ותלמיד אחד הקשה לרבא שנלמד מבשרץ לרבות עכבר ומהשריץ נרבה גם עכבר שבים ומעל הארץ נלמד שרק כשהוא על הארץ הוא טמא ואם הוא יורד לים הוא טהור, אמר לו רבא שאם יש ריבוי שהים הוא מקום טומאה א"כ אין סברא שהוא יטהר כשירד לים, אך קשה שמעל הארץ לומדים כדברי ר' יצחק למעט ספק טומאה שצפה, ויש לומר שכתוב פעמיים על הארץ.

שנו בברייתא שמהצב למינהו מרבים ערוך וכן מין שנקרא נפילים וכן סלמנדרא, כשהגיע ר"ע לפסוק זה הוא אמר מה רבו מעשיך ה' שיש לך בריות שגדלות רק בים ויש בריות גדלות כיבשה ואלו

שבים אם יעלו ליבשה הם ימותו ואלו שביבשה אם ירדו לים הם ימותו יש בריות שגדלות באש ויש שגדלות באויר אלה שבאור אם יעלו לאויר ימותו ואלו שבאויר אם ירדו לאור ימותו.

שנו בברייתא שכל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מחולדה, ור' זירא ביאר בזה את הפסוק האזינו כל יושבי חלד, רב הונא בר רב יהושע אמר שהביכרים של נרש אינן שייכות לישוב אלא למים, אמר רב פפא שאנשי נרש שהם רשעים והם בשמתא חלבם עורם ובשרם כלומר מהקטן עד הגדול, ורב פפא אמר על הפסוק ארץ ארץ ארץ שמעי דבר ה' שנרש לא אבתה שמוע את דבר ה', ואמר רב גידל בשם רב שאם אחד מאנשי נרש נישק אותך ספור את שניך ואם אחד מאנשי נהר פקוד מלוה אותך זה בגלל הגלימא היפה שעליך ואם אחד מאנשי פומבדיתא מלווה אותך שנה את מקום אכסנייתך.

רב הונא בר תורתא אמר שכשהוא הלך למקום ששמו ועד הוא ראה נחש כרוך על צב ואח"כ יצא מהם ערוך וכשהוא בא לר"ש החסיד הוא אמר שהקב"ה אמר שאנשי אותו מקום הביאו בריה שלא בראתי בעולמי ע"י הרבעת כלאיים ואני אביא עליהם בריה שלא בראתי בעולמי אך קשה ששנינו שמה שהתשמיש וזמן העיבור שוה יולדים ומגדלים זה מזה ומה שאין תשמישו ועיבורו שוה אינו יולד, אמר רב שזה נס בתוך נס וגם לפורענות זה נקרא נס.

משנה אבר ובשר שמדולדלים בבהמה מטמאים טומאת אוכלים במקומם והם צריכים הכשר, **עמוד ב** לר"מ בשר הבהמה מקבל הכשר בשחיטתה ולר"ש זה לא נקרא הכשר, בהמה שמתה הבשר צריך הכשר, לר"מ אבר שהתדלדל ונפל אף שהבהמה מתה הוא מטמא כאבר ולא כנבלה ור"ש מטהר. **גמרא** משמע שאבר ובשר המדולדלים מטמאים רק טומאת אוכלים ולא טומאת נבלות יש להקשות שאם הם מעלים ארוכה שלא יטמאו טומאת אוכלים ואם אינם מעלים ארוכה הם יטמאו גם טומאת נבילות, ויש לומר שהם לא מעלים ארוכה אך יש ריבוי שיש רק טומאת אוכלים ולא טומאת נבלה כי כתוב כי יפול עד שיפול וכן שנינו שאבר ובשר המדולדלים בבהמה והם מעורים כחוט השערה הם לא מטמאים טומאת נבלה שכתוב כי יפול עד שיפול אך טומאת אוכלים יש להם, וזה כדברי ר' חייא בר אשי שאמר בשם שמואל שתאנים שיבשו בעודם באילן הם מטמאים טומאת אוכלים ובכ"ז התולש מהם בשבת חייב, ולכאורה יש להוכיח גם ממה ששנינו שאם ירקות צמקו בעודם מחוברים כגון כרוב ודלעת אינם מטמאים טומאת אוכלים ואם קצצם ויבשם הם מטמאים ולכאורה אם יבשו הם לא בני אכילה שהם כעץ וביאר ר' יצחק שהכוונה קצצם על מנת ליבשם ומשמע שרק כרוב ודלעת הם לא בני אכילה כשיבשו אך שאר פירות הם בני אכילה והם מטמאים, ולכאורה אם הם יבשו עם עוקציהם זה פשוט ומה החידוש אלא מדובר בלי עוקציהם ויש לומר שבאמת מדובר שתלשם עם עוקציהם והחידוש הוא שהוא קצץ על מנת ליבשם, ויש להוכיח ממה ששנינו שאם אילן נפשח ויש בו פירות הם כתלושים ואם הם יבשו הם כמחוכרים ולכאורה כמו שתלושים זה לכל עניניהם כך מחוכרים זה לכל עניניהם וגם לענין טומאה, אך יש לדחות שבכל חלק מדובר בענין אחר שזה נחשב מחובר לענין אחד ותלוש לענין אחר.

ר"ש ור"מ נחלקו אם הבהמה הוכשרה בשחיטה ולר"מ בהמה נעשתה יד לאבר ולר"ש היא לא נעשתה יד לאבר, ואב"י סובר שהם נחלקו באוחז בקטן ואין גדול עולה עמו אם הוא נקרא חיבור שלר"מ אך כשאין גדול עולה עמו זה חיבור ור"ש סובר שזה לא חיבור, ור' יוחנן למד במחלוקתם כדברי אב"י שהוא שאל על ר"מ וכי הוא סובר שבאוחז בקטן ואין גדול עולה עמו זה חיבור הרי שנינו שאם אוכל נפרם ועדיין הוא מעורה קצת, **דף קכד** לר"מ אם אוחז בקטן והגדול עולה עמו הוא כמוהו ואם לא הוא לא כמותו ואמר ר' יוחנן שיש להחליף אצלינו את דברי ר"מ בדברי ר"ש אך יש לתרץ את קושיית ר' יוחנן שיש חילוק בין טבול יום לשאר טומאות, אך שנינו שרבי סובר שאין הבדל בין טבול יום לשאר טומאות, אך ניתן לומר שרבי לא חילק אך לר"מ יש חילוק ואמר רב אושעיא שר' יוחנן אמר שלדברי רבי מחליפים את שיטת ר"מ ור' יהודה, ורבא סובר שר"ש ור"מ נחלקו האם כמו שיש יד לטומאה יש יד גם להכשר שלר"מ יש יד להכשר ולר"ש אין יד להכשר, ורב פפא אמר שהם נחלקו אם מועיל הכשר קודם שחשב על הדבר, ששנינו שר' יהודה אמר בשם ר"ע שחלב שחוטא בכפרים צריך מחשבה כדי לקבל

טומאה ואינו צריך הכשר כי הוא הוכשר בשחיטה, ור' יהודה אמר לו הרי למדתנו שאם לקט והדיח עולשים לבהמה ואח"כ הוא נמלך לצורך אדם הם צריכות הכשר שני ור"ע הודה לדברי ר' יהודה ור"מ סבר כר"ע קודם שחזר בו ור"ש סבר כר"ע אחר שחזר בו, ורב אחא בר רב איקא אמר שהם נחלקו אם נתקנה הדם בין סימן לסימן שלר"מ השחיטה נמשכת מתחילה ועד סוף והכל הוא דם שמכשיר, ור"ש סובר שהשחיטה היא רק בסוף והדם שיוצא קודם אינו דם המכשיר כי הוא דם מכה, ורב אשי אומר שהם נחלקו שלר"מ שחיטה מכשירה בלי דם והיא מכשירה גם את האבר, ולר"ש רק למה שמועיל שחיטה מועיל הכשר ולא אתו אבר לא הועילה שחיטה ואין בו הכשר.

רבה מסתפק אם בהמה בחייה נעשית יד שיהיה הכשר באבר המדולדל ונשאר בתיקו.

אב"י אומר הרי שנינו שאם נטע קישות בעציץ והיא גדלה ויצאה מחוץ לעציץ היא טהורה ור"ש אומר שמדוע טהור בתוכה אלא מה שבתוכה הוא כתלוש וטמא ומה שבחוץ הוא כמחובר וטהור, ואב"י מסתפק אם מה שטהור יכול להעשות יד לאחר ונשאר בתיקו.

ר' ירמיה אומר שנאמר שהמשתחוה לחצי דלעת הוא אסר אותה ויש להסתפק **עמוד ב** האם הוא יכול להעשות יד לאחר, ונשאר בתיקו.

רב פפא אומר ששנינו שאם יחור של תאנה נפשח והוא עדיין מעורה בקליפתו לר' יהודה הוא טהור ולחכמים אם הוא עדיין יכול לחיות כך טהור ואם לא הוא טמא, ורב פפא מסתפק אם הוא יכול להעשות יד לחבירו.

ר' זירא אמר ששנינו בנגעי בתים שאם יש אבן בזוית כשהוא חולץ חולץ את כולה ואם הוא מנתץ ינתץ בצד שלו ויניח בשל חבירו, ור' זירא מסתפק אם החלק הטהור יכול להעשות יד להכניס טומאה לחבירו, ונשאר בתיקו.

הנ"מ בין בשר הפורש מהחי לבשר הפורש מנבלה היא שבשר הפורש מאבר מן החי אינו מטמא אך בשר שפורש מאבר מנבלה הוא מטמא, ורב יהודה אמר בשם רב שאבר מן החי שמטמא לומדים מהפסוק וכי ימות מן הבהמה שחלק מבהמה ימות, אך קשה שרב יהודה עצמו למד מזה בשם רב ויש ששנו את זה בברייתא שמקצת בהמה מטמאה ומקצת בהמה לא מטמאה דהיינו טריפה ששחט אותה, ויש לומר שהיה ניתן לכתוב מבהמה וכתוב מן הבהמה לדרוש שאבר מבהמה מטמא, אך קשה א"כ גם בשר שפרש ממנו יטמא ויש לומר שלמד ר' יוסי בברייתא מהפסוק וכי ימות מן הבהמה והיינו שכמו שמיתה לא עושה חליפין כך באבר מדובר כשאין לו חליפין אך לבשר יש חליפין, ור"ע דרש מהמלה בהמה שכמו שבהמה היא גידים ועצמות כך בכל מה שהוא גידים ועצמות, ורבי גידים ועצמות כך בכל מה שיש בו בשר גידים ועצמות, ורבי ור"ע נחלקו בארכובה שאין בה בשר אלא רק גידים שלר"ע יש בה טומאה ולרבי אין בה טומאה ואמר רב פפא שר"ע ור' יוסי הגלילי נחלקו בדבר שאין בו גידים ועצמות אלא שאין בו חליפין כגון כוליא וניב שפתים וכן שנינו לגבי שרצים שר' יוסי הגלילי דרש שלא נאמר שבשר שפרש מהם טמא שכתוב במותם כמו שמיתה אינה בת חליפין כל כל דבר שאין בו חליפין, ור"ע דרש כשרץ שהוא גידים ועצמות כל כל מה שיש בו גידים ועצמות, ורבי דרש שכמו ששרץ הוא בשר גידים ועצמות כך בכל מה שיש בו בשר גידים ועצמות, ורבי ור"ע נחלקו בארכובה, ור"ע ור' יוסי הגלילי נחלקו בכוליא וניב שפתים והם צריכים לחלוק בבהמה ושרצים שאם הם היו חולקים רק בבהמה היינו אומרים שרק היא לא מטמאה מחיים כי אין בה טומאה ככעדשה אך שרץ שיש בו טומאה ככעדשה הוא יטמא מחיים, ואם היו חולקים בשרצים היינו אומרים שרק בשרצים שאינו מטמא מחיים הוא לא יטמא מחיים אך בהמה שמטמאה במשא היא טמא מחיים.

שנו בברייתא שאם חתך בשר מאבר מן החי אם חתכו ואח"כ חשב עליו הוא טהור ואם חשב עליו ואח"כ חתכו הוא טמא, ר' אסי לא נכנס לביהמ"ד כשלמדו את דין הנ"ל והוא פגש את ר' זירא ושאל אותו מה אמרו בביהמ"ד אמר לו ר' זירא על מה קשה לך אמר ר' אסי שקשה על מה שכתוב חשב ואח"כ חתך טמא,